

“Harry Sally ile (Uygulamadan) Tanışınca”: Türkiye’deki
Heteroseksüel Çevrimiçi Flörtün Teknososyal Dünyasına
Duygulanımsal Bir Bakış

Gözde Cöbek

Feminist Tahayyül, 6(1): 158-168.
(Tez Tanıtımı)

“Harry Sally ile (Uygulamadan) Tanışınca”: Türkiye’deki Heteroseksüel Çevrimiçi Flörtün Teknososyal Dünyasına Duygulanımsal Bir Bakış¹

Gözde Cöbek²

Bu tez Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü’nde doktora tezi olarak Aralık 2022’de başarıyla tamamlanmıştır. Araştırma Türkiye’deki heteroseksüel çevrimiçi flört dünyasını incelemektedir. Tez, heteroseksüel çevrimiçi flört literatürüne hâkim olan üç temel ikiliği eleştirmektedir: cinsellik-aşk, güzellik-statü ve teknoloji-kültür. Hâkim literatür³ kullanıcıların motivasyonları ve eş tercihlerinde toplumsal cinsiyetin rolüne dikkat çekmektedir. Bu çalışmalara göre kadınlar bu uygulamaları uzun süreli romantik ilişki kurmak için kullanırken, erkekler bu uygulamaları kısa süreli cinsel ilişki kurmak için kullanmakta; bu motivasyonlarla bağlantılı olarak kadınlar eş tercihlerinde sosyoekonomik statüye önem verirken, erkekler yalnızca güzele ve fiziksel çekiciliğe önem vermektedir. Ayrıca literatür flört uygulamalarının aşkı yok ettiğini, cinselliği sıradanlaştırdığını ve ilişkileri metalaştırdığını tartışmaktadır. Flört uygulamalarının seçenek bolluğu sunarak uzun süreli romantik ilişkilerden seks amaçlı kısa süreli ilişkileri teşvik ettikleri ve flört pratiğine ekonomi mantığını yerleştirip flörtü piyasalaştırarak yakın ilişkileri tüketilebilen bir meta hâline getirdikleri ileri sürülmektedir. Tezimde bu tartışmaların önemini vurgulamakla birlikte (yeniden ürettikleri) ikili çerçevenin kavramlar arasında bir hiyerarşi kurduğunu savunuyorum. Örneğin bu uygulamaları kullananların motivasyon ve partner seçimlerindeki sınıfsal ve cinsiyetçi örüntüleri ortaya koyan çalışmalar (bkz. Schmitz, 2017) kültürün teknolojiye olan üstünlüğüne, flört uygulamalarını eleştiren çalışmalarsa (bkz. David ve Cambre, 2016; Illouz, 2019) getirilen eleştirilerse teknolojinin kültüre ve aynı zamanda cinselliğin aşka olan

¹ Bkz. Cöbek, 2023.

² Dr. Öğretim Üyesi, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Medya Bölümü

gozde.cobek@khas.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4732-2077

³ Heteroseksüel çevrimiçi flört literatürünün eleştirel bir incelemesi için bkz. Cöbek, 2021.

üstünlüğüne dikkat çekmektedir. Son olarak tüm bu değerli tartışmalar dijital ortamı bedenden ayrı (*disembodied*) bir yer olarak gördükleri için bedene ve faillige yer vermemektedir. Literatüre hâkim bu ikili çerçeveye meydan okumak adına tezimde çevrimiçi flörte duygulanımsal (*affective*) bir perspektiften yaklaşmayı öneriyorum.⁴

Duygulanımı (*affect*) bedenin harekete geç(iril)me kapasitesi olarak tanımlayan araştırmacılar (bkz. Anderson, 2009; Massumi, 2019; Stewart, 2008), üç temel ilkede ortaklaşmaktadır: Birincisi duyum/hissetme (*sensation*), kavrama/bilişsellikten (*cognition*) önce gerçekleşir. Bu nedenle, ikincisi, beden hiçbir zaman pasif bir varlık değildir; her zaman içinde bulunduğu ortamı yargılamakla ve bu ortamların atmosferlerine cevap vermekle meşguldür (Berlant, 2024). Üçüncüsü yaşam dediğimiz şey önceden inşa edilmiş ve bitmiş değildir; her zaman yapısöküme (*deconstruction*) ve yeniden inşa edilmeye açıktır. Duygulanım teorileri kurumların, kanunların, normların tahayyüllerimizi, tercihlerimizi, fikirlerimizi, motivasyonlarımızı şekillendirdiğini kabul etmekle birlikte bedenlerin bunlara nasıl cevap verdiği ve kendi yollarını nasıl bulmaya çalıştıklarına odaklanır. Bu bağlamda, duygulanım teorileri bedenlerin kendilerini içinde bulduğu ortamlara, bu ortamların duygulanımsal atmosferlerine ve bedenlerin buralarda nasıl hareket ettiğine bakmaya teşvik eder.

Tezde duygulanım teorilerinden yola çıkarak sırasıyla dört temel konuyu inceliyorum: 1) heteroseksüel bireyleri flört uygulamalarını kullanmaya iten toplumsal çevre ve duygulanımsal atmosfer ile teknolojik faktörlerin rolü, 2) bu bireylerin uygulama tercihleri ve bu tercihlerinin altında yatan toplumsal, teknolojik ve duygulanımsal faktörler (uygulamanın yarattığı dünya ve duygulanımsal atmosferi gibi), 3) kullanıcıların eş tercihlerinin altında yatan

⁴ Bu eleştirel amacımın zeminini yaptığım ön çalışma (Cöbek ve Ergin, 2021) oluşturmaktadır. Anket çalışmamızın bulgularına göre 1) aşk ve cinselliğin yanında bireyler can sıkıntısından da bu uygulamaları kullanmakta, 2) eş tercihleri güzellik-statü ikiliğine indirgenemeyecek kadar karmaşık bir süreç olarak öne çıkmakta ve 3) Türkiye’de çevrimiçi flörte dair, özellikle de Tinder uygulamasına dair olumsuz bir toplumsal damga bulunmakta ve bu damga özellikle kadınları olumsuz etkilemektedir: Kadınlar bu uygulamaları kullandıklarını başkalarının da görebileceği kamusal alanlarda kullanmaktan erkeklere göre daha fazla çekinmektedir.

(kullanıcının toplumsal pozisyonu gibi) toplumsal, (uygulamanın algoritmik tasarımı gibi) teknolojik ve aynı zamanda (baktıkları profillerin yarattığı duygulanımlar gibi) duygulanımsal faktörler ve 4) flört uygulamaların yakın ve sosyal ilişkilere etkisi.

Bu kapsamlı araştırma için dört farklı teknik kullandım. Motivasyonları, tercihleri, deneyimleri anlamak için yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği; flört uygulamalarının nasıl bir algoritmik kültürel nesne olduklarını anlamak için uygulamaların ara yüzlerini, özelliklerini ve aynı zamanda medyadaki temsillerini inceleyen *walkthrough* yöntemi; çevrimiçi flört dilinde “kaydırma” (*swiping*) denilen eş seçme pratiğini derinlemesine anlamak için yeniden canlandırma tekniği ve son olarak kullanıcıların kaydırma esnasında neler yaşadığını ve içinde buldukları atmosferi gözlemlemek için video kaydı yönteminden faydalandım. Türkiye’de en popüler ama aynı zamanda tasarımları birbirinden farklı iki uygulama olan Tinder ve OkCupid’i inceleyip kullanıcılarıyla (22’si erkek, 18’i kadın toplamda 40 kişiyle) görüşmeler yaptım. Görüşmecilerin hepsi farklı yaş gruplarından (22-51 yaş aralığından) ve mesleklerden (bağımsız gazeteci, işveren, beyaz yakalı, oyuncu gibi) olsalar da hepsi orta sınıf ve üniversite mezunu bireylerden oluşmaktadır.

“Sıkıntı Var”: Sıradan Hayat, İnsanlar ve Flört Uygulamaları Arasındaki İlişki

İncelenen uygulamaları kullanma motivasyonunu açıklarken tüm katılımcılar fiziksel ortamlarda birileriyle tanışmanın zorluklarının ve can sıkıntısının altını çizdiler. Öncelikle üniversite eğitimi sonrası günlük yaşamlarının ev ve iş arasında sıkıştığına, boş zamanlarının daraldığına ve bu kısıtlı zamanda ancak aile ve arkadaşlarına vakit ayırabildiklerine dikkat çektiler. Diğer bir deyişle mezun olup çalışmaya başlayan bireyler, başka bir yaşam evresine geçiş yapıyorlar – yeni birileriyle tanışmak için zaman ve mekân fırsatlarının bol olduğu üniversite eğitimi döneminden hayatın zamansal ve mekânsal olarak sıkıştığı bir evreye. Zamanın ve mekânın kısıtlı olduğu bu sıkışmış hayatı çoğunlukla iş arkadaşları, aileleri ve yakın çevreleriyle geçiriyorlar. Ayrıca insanları durmaksızın çalışmaya iten geç kapitalizm ya da Crary’nin deyişiyle “7/24 kapitalizm” (2019) içinde yaşamaları

nedeniyle yeni insanlarla tanışmak için yeterli zaman ve enerjiden yoksunlar. Yaşam koşullarındaki bu değişimler, sosyal yaşamı özelleştirerek fiziksel tanışmayı bir sıkıntı hâline getirmektedir. Başka bir deyişle, bir zamanlar dış mekân aktivitesi olan sosyal yaşam, genellikle iç mekânlarda ve kapalı yakın gruplar arasında gerçekleşmekte ve sosyal ağlar bu gruplar etrafında yoğunlaşarak daralmaktadır. Bergström'ün “sosyal hayatın sıradan ortamlardan çekilmesi” olarak tanımladığı (2022: 7) bu toplumsal dönüşüm, flört uygulamaları tarafından güçlü bir şekilde desteklenmektedir.

Ne var ki fiziksel ortamda birileriyle tanışmak yalnızca bu dönüşümden ötürü sıkıntı hâline gelmemiştir. Flört uygulamalarının popülerlik kazanarak sıradanlaşmasıyla birlikte artık fiziksel ortamlarda “birine yürümek” sıradışılaşmış ve yerini “DM’den yürümek” ya da “uygulamalardan tanışma”ya bırakmıştır. Her şeyin bir uygulama hâline geldiği (*appified*) (Morris & Murray, 2018) günümüzde, fiziksel etkileşim ve iletişim nostaljiye dönüşmüştür zira artık “bunun bir uygulaması var”dır (*there’s an app for that*).⁵ Sosyal hayatın bu şekilde dönüşümü can sıkıntısını üretmektedir. Katılımcılar bu uygulamaları çoğunlukla can sıkıntısından kullandıklarının altını çizmişlerdir. İlk olarak 19. yüzyılda sözlüğe giren can sıkıntısı, modern bir duygulanımdır zira moderniteye özgü bürokratikleşme hayatı rutinlere bölerek monotonlaştırarak ve teknolojinin hızla gelişmesi bireyleri bilgi yüküne ve uyarımlara (*stimulation*) boğarak can sıkıntısını üretmiştir (Svendsen, 2008). Flört uygulamaları dar bir zaman-mekâna sıkışmış ve monoton hayatlarına macera arayan bireylere sunduğu “toplumsal çeşitlilikle” (Bergström, 2022) bu fiziksel ve sembolik sınırları aşmayı ve oyunvari tasarımıyla eğlenceyi vadetmektedir. Fakat kendilerini kaydır-eşleş-konuş-görüş döngüsüne âdeta hapseden bu uygulamaların can sıkıntısını ve sıkışmışlığı yeniden ürettiğinin altını çizmek gerekir.

“[H]em fiziksel ve mekânsal bir sıkışmışlık deneyimine hem de tekrarı imleyen bir zamansallığa işaret eden” (Kuryel, 2020: 12) “sık” kökeninden gelen sıkıntı, “can sıkıntısı”nı

⁵ *There’s an app for that*, 2008’de 3G teknolojisini tanıtmak için Apple tarafından kullanılmıştır. Hızla popülerleşen slogan daha sonra pek çok uygulamanın tanıtımında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandı.

türetmenin yanında, 2010'larda "problem" anlamında kullanılmaya başlamasıyla "Yeni Türkiye"nin popüler kelimelerinden biri olmuştur (Bora, 2018). Flört uygulamalarını popülerleştiren de sosyal hayatın özelleşmesi ve her şeyin uygulamaya dönüşmesidir. Diğer bir deyişle, bireylerin içinde bulunduğu bu toplumsal ve teknolojik dönüşümün getirdiği fiziksel ve mekânsal sıkışmışlık, fiziksel ortamlarda tanışmayı bir sıkıntı yani problem haline getirerek bireyleri flört uygulamaları kullanmaya itmektedir. Ayrıca bu sıkışmışlık hayatı monotonlaştırarak can sıkıntısı üretmekte ve bu can sıkıntısı da bireyleri oyunvari tasarımıyla eğlence vadeden flört uygulamalarına yönlendirmektedir.

Çekicilik ya da İticilik Biçimi Olarak Tasarım: Tinder vs. OkCupid

Tinder fotoğraf odaklı ve konum bilgilerine dayalı algoritmasıyla basit bir tasarıma sahiptir. Kullanımı oldukça kolaylaştıran bu basit tasarım, farklı toplumsal pozisyonlara sahip pek çok insanın bu uygulamaya yönelmesine yol açmaktadır. Katılımcılarının deyişle, "herkes" Tinder kullanmaktadır. Herkesin burada olması farklı ve çelişen duygulanımlar üretmektedir. Bir yandan, özellikle erkekler için, Tinder'daki renkli sosyal ortam fiziksel ortamlarda karşılaşamayacak insanlarla tanışma fırsatı sunarken, diğer yandan, bu renklilik Tinder'ı "avam" kılmaktadır. Filtrelerin yetersizliği nedeniyle herkesin herkesi görebildiği bu çeşitlilik, özellikle kadın kullanıcılar için güvenlik kaygısı yaratmaktadır. Ayrıca Tinder'ın basit tasarımı, onun flörtten ziyade bir "takılma" (*hookup*) uygulaması olarak algılanmasına yol açmaktadır. Bu kültürel duyum/estetik, kadın ve erkek kullanıcıları farklı etkilemektedir. İngilizcede kanca anlamına gelen *hook*'tan türeyen "takılma" pratiğinde kancacı (yani avcı) ile kancayı yiyen (yani kurban) bulunmaktadır (Salecl, 2016: 66). Toplumsal olarak inşa edilen diğer pratikler gibi takılmada da bu roller toplumsal olarak "atanmıştır:" Erkeklerle kancacı, kadınlara ise kancayı yiyen (yani takılma objesi) rolü atfedilir (Cöbek, 2023). Bu nedenle kadın katılımcıların Tinder'ı "et pazarı" olarak gördüklerini, çoğunlukla cinsel obje muamelesine maruz kaldıklarından Tinder'ı kullanmadıklarını ve güvenli bulmadıklarını ifade etmeleri tesadüf değildir.

Tinder'ın aksine OkCupid, bireyin fotoğraftan daha fazlası olduğuna vurgu yaparak kullanıcıları fotoğraf dışında metinsel bilgiler girmeye ve minimum 15 soru cevaplamaya zorlayan daha karmaşık bir tasarıma sahiptir. Algoritma bu girilen bilgiler ve cevaplara göre her bir profil için “eşleşme yüzdesi” sunmaktadır. Böyle bir tasarım kullanıcılarda “nokta atışı sonuçlar” verdiği için daha güvenli olarak algılanmaktadır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı sırada Türkçe arayüzünün olmaması OkCupid'i katılımcıların gözünde Tinder'a nazaran daha “kaliteli” kılmaktaydı. Bu tercih kişilerin uygulama tercihlerinde sınıfın rolünü ortaya koymaktadır. Lakin bu tercihlerinin sınıfsal ayrımı yeniden ürettiği sonucuna varmamak gerekir, zira kimi katılımcılar her ne kadar Tinder'ı “avam” da bulsalar seçeneklerini artırmak için bu uygulamayı kullanmaya devam etmişlerdir. Bu nedenle, tercih dediğimiz şey duygulanımsal bir pratik olarak sürprizler ve tutarsızlıklarla doludur (Hennion, 2007; Highmore, 2016). Tercihlerin duygulanımsal boyutu kendini en çok kaydırma pratiğinde göstermektedir.

Kaydırma: Eş Seçimi Uygulamalaştırılırsa

Kullanıcılar beğendikleri profilleri sağa, beğenmediklerini sola kaydırarak partnerlerini seçmektedir. *Swiping* adı verilen kaydırma pratiği, böylece eş seçimini evet-hayır ikiliğine indiriyor gibi görünür; fakat araştırmam bu kadar basit olmadığını, eş seçiminin iki bölümden oluştuğunu ortaya koymaktadır: kaydırma öncesi ve kaydırma sırası.

Öncelikle kaydırma tekno sosyal bir biçimde inşa edilir: Kullanıcıların partner tercihleri, toplumsal konumlarından elbette bağımsız değildir. Tüm katılımcılar temel kriterlerinin aynı türlük (*homophily*) (Schmitz, 2017) olduğunu, yani kendilerine benzer kişilerle eşleşmeyi tercih ettiklerini belirttiler. Hatta kadınlar, sosyoekonomik statüsünü göze sokan profillerden; erkeklerse aşırı makyaj ve filtrelerle dolu güzellik takıntılı profillerden uzak durduklarının altını çizdiler. Katılımcıların çoğu kültürel sermayenin, siyasi görüşün, ilgi alanlarının önemini altını çizerek kendileriyle benzerlik aradıklarını anlattılar. Bu bağlamda eş seçiminin toplumsal ayrımların yeniden üretilmesinde rolü olduğunu söylemek mümkün.

Kaydırmanın toplumsal yapısı, algoritmalarla da güçlü bir şekilde desteklenmektedir, zira algoritmalar kullanıcıların girdikleri kişisel bilgilere, tercihlere, filtrelere, cevaplara ve kaydırma hareketlerine dayanarak en iyi/uygun partneri hesaplamaktadırlar. Diğer platformlarda olduğu gibi flört uygulamalarında da neyin/kimin uygun olup olmadığına öncelikle algoritmalar karar vermektedir.

Ne var ki eş seçiminin tekno sosyal yapısı kaydırma esnasında bozulabilmekte ya da askıya alınabilmektedir. Çünkü partner tercihi, aynı zamanda bedensel bir eylemdir. Katılımcıların hepsi, kaydırmaya başlamadan önce duygulanımsal modlarının kararlarını oldukça etkilediğini ifade ettiler. Uygulamayı her açtıklarında aynı kişi olmadıklarını, o anki duygu durumlarına göre kimi zaman kriterlerinin dışındaki insanları da beğenebildiklerini ya da her ne kadar kriterlerine uygun kişiler bulunsa da kimseyi beğenmediklerini ve çok seçici olabildiklerini ifade ettiler. Ayrıca kaydırma, ağırlıklı olarak kullanıcının profille ilk karşılaşmasına, o karşılaşma esnasında oluşan duygulanımsal etkiye dayanmaktadır. Bu karşılaşma, kullanıcıları kimi zaman kriterlerinin dışındaki kişileri beğenmeye kimi zaman da kriterlerine bire bir uyan kişileri beğenmemeye itmektedir. Tüm bu “sürpriz”ler, eş seçimi dediğimiz şeyin salt tekno sosyal olarak inşa edilmediğini, duygulanımların da işin içinde olduğu bedensel ve dinamik bir eylem olduğunu göstermektedir.

Harca(n)ma Kapasitesi

Flört uygulamalarının yakın ve sosyal ilişkilere etkisi konusunda tüm katılımcılar hemfikirdir: Herkes, herkesi kolayca harcayabilir – ve aynı zamanda herkes tarafından rahatlıkla harcanabilir. Peki bireylerin harca(n)ma kapasitesi nereden gelmektedir? Birincisi diğer sosyal medya platformlarında olduğu gibi, flört uygulamalarında da bireyler hem özne (kaydıran) hem de nesnedir (kaydırılan). İkincisi kaydırma özelliği hayatın en mühim seçimlerinden biri olan eş seçimini evet-hayır ikiliğine indirgeyerek onu bir tüketim pratiğine dönüştürmüştür. Üçüncüsü flört uygulamaları kullanıcılara seçim bolluğu sunmaktadır. Bu

“bereket”, “kaçırma korkusu”nu (*fear of missing out- FOMO*)⁶ tetikleyerek kaydırmayı *loop*'a almaktadır: “Ya daha iyisini kaçırıyorsam”! Dördüncüsü “Eşleşmeyi Kaldır” butonu, kullanıcıların bağlantıyı koparmalarını oldukça kolaylaştırır. Bu nedenle “kişiyle tüm iletişimi hiçbir açıklama yapmadan aniden sonlandırmak” anlamına gelen *ghosting*, günümüz flört kültüründe bir örüntü hâline gelmiştir. Peki tüm bunlar yakın ve sosyal ilişkilerin metalaşması konusunda flört uygulamalarını günah keçisi ilan etmek için yeterli midir?

Harca(n)ma kapasitesi öncelikli olarak yapısal nedenlerden kaynaklanmaktadır. Birincisi, “7/24 kapitalizm” bunu teşvik etmektedir zira bireyler giderek ender hâle gelen enerji ve boş zamanlarını “yanlış” flörtlerle harcamak istememektedirler. İkincisi, harca(n)ma, bireyi hayatın tam merkezine oturtan neoliberal ideolojiye içkindir. Günümüzde kişisel gelişim endüstrisinin de güçlü bir şekilde desteklediği bireyselleşme, kişiyi sadece ama sadece kendini, kendi çıkarlarını, isteklerini ve arzularını önemseyen liberter bir bireye dönüştürmüştür. Üçüncüsü, romantik aşk kavramı modernitenin kültürel niteliği olan seçim fikrinden beslenir (Illouz, 2024). Diğer bir deyişle, çöpçatanlık şirketlerinin ortaya çıktığı 19. yüzyılda romantik ilişkiler, çoktan piyasa mantığına oturtulmuştur (Bergström, 2022). Son olarak harca(n)ma ya da tüket(il)me, flört uygulamalarından çok daha önce Facebook’un zaman akışı tasarımıyla teşvik edilmiştir. Bu nedenlerle, ilişkilerin metalaşmasını ve harca(n)ma kapasitesini salt flört uygulamalarına bağlamak yerine neoliberal dünyadaki sosyal ve yakın ilişkilerin daha büyük bir dönüşümünün parçası olarak ve “sosyal medya”nın gelişmesiyle birlikte okumak gerekmektedir.

Bu tez; kültür-teknoloji, aşk-cinsellik ve güzellik-statü ikiliklerine sıkışmış heteroseksüel çevrimiçi flört literatürüne duygulanımsal bir perspektif sunarak, bir olgunun üstünlük kuran ikiliklerin ötesinde nasıl çalışılabileceğini ortaya koymakta ve ikiliklere bedeni de dahil ederek olguya üçüncü bir boyut kazandırmaktadır. Diğer bir deyişle, Türkiye’de

⁶ İlk kez pazarlama stratejisti Dan Herman tarafından kullanılan FOMO, bireyin gündelik hayatta yaşanan gelişmeleri, olayları, bilgileri kaçırdığı endişesi anlamına gelmektedir (Schreckinger, 2014). Kullanıcılara bitmek bilmeyen içerik, aktivite ve seçenek sunan sosyal medya platformları, bu korkuyu özellikle tetiklemektedir.

heteroseksüel çevrimiçi flört olgusunu inceleyen bu tez; bireylerin flört uygulamaları kullanma motivasyonları, uygulama tercihleri ve partner tercihlerinde rolü olan toplumsal, teknolojik ve duygulanımsal faktörleri ortaya koymaktadır. Bunu yaparken, teknolojinin ve kültürün birbirlerini nasıl etkilediğini, bedenin ve duygulanımların bu etkileşimin nasıl bir parçası olduğunu ve çevrimiçi flört olgusunun aşk-cinsellik, güzellik-statü gibi ikiliklere indirgenemeyeceğini göstermektedir.

Kaynakça

- Anderson, B. (2009) Affective Atmospheres. *Emotion, Space and Society*, 2(2): 77-81.
- Bergström, M. (2022) *The New Laws of Love: Online Dating at the Privatization of Intimacy*. Cambridge ve Medford, MA: Polity.
- Berlant, L. (2024) *Zalim İyimserlik*. Çev. M. Ç. Atmaca. İstanbul: Minotor Kitap.
- Bora, T. (2018) *Zamanın Kelimeleri: Yeni Türkiye'nin Siyasî Dili*. İstanbul: İletişim.
- Cöbek, G. (2021) Beyond the Female Love-Male Sex Binary: A Non-representational Approach to Online Dating. *Kültür ve İletişim*, 24(1): 7-35.
- Cöbek, G. (2023) *"When Harry Met Sally (Via Dating App)": An affective approach to the techno-social world of Turkey's heterosexual online dating*. Doktora Tezi. İstanbul: Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı.
- Cöbek, G. (2023) Right of Men to Hook Up: An Analysis of Tinder's Architecture and Its Cultural Interpretations in Turkey. Şentürk, M., Ragnedda, M. & Muschert, G. haz. *New Media New Society?* içinde. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları: 35-47.
- Cöbek, G. ve Ergin, M. (2021) Swipe Me If You Can: Cultural and Gendered Uses of Tinder in Turkey. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 5(3): 11-38.
- Crary, J. (2019) *7/24: Geç Kapitalizm ve Uykuların Sonu*. Çev. N. Çatlı. İstanbul: Metis.
- David, G. & Cambre, C. (2016) Screened Intimacies: Tinder and the Swipe Logic. *Social Media + Society*, 2016: 1-11.
- Hennion, A. (2007) Those Things That Hold Us Together: Taste and Sociology. *Cultural Sociology*, 1(1): 97-114.
- Highmore, B. (2016) Taste as Feeling. *New Literary History*, 47(4): 547-66.
- Illouz, E. (2024) *Romantik Ütopayı Tüketmek: Aşk ve Kapitalizmin Kültürel Çelişkileri*. Çev. G. Boztepe. İstanbul: Livera Yayınevi.
- Illouz, E. (2019) *The End of Love: A Sociology of Negative Emotions*. New York: Oxford University Press.
- Kuryel, A. (2020) Sıkıntı Var: Sıkıntı Üzerine Denemeler. Kuryel, A. haz. "Sıkıntı Var": *Sıkıntı Kavramı Üzerine Denemeler* içinde. İstanbul: İletişim Yayınları: 9-46.

- Massumi, B. (2019) *Duygu Politikası*. Çev. H. Erdoğan. İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Morris, J. W. & Murray, S. haz. (2018) *Appified: Culture in the Age of Apps*. Michigan: University of Michigan Press.
- Salecl, R. (2016) *Seçme İkilemi*. Çev. B. E. Aksoy. İstanbul: Metis.
- Schmitz, A. (2017) *The Structure of Digital Partner Choice: A Bourdieusian Perspective*. New York: Springer.
- Schreckinger, B. (2014) *The home of FOMO*. [online] Erişim adresi: <https://www.bostonmagazine.com/news/2014/07/29/fomo-history/> (Erişim tarihi: 21 Ocak 2025).
- Stewart, K. (2008) *Sıradan Duygulanımlar*. Çev. Z. Cunillere. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Svendsen, L. (2008) *Sıkıntı'nın Felsefesi*. Çev. M. Erşen. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.